

สระเจ้าปัญหาในภาษาเขมร¹

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรวรรณ บุญยฤทธิ์*

ภาษาเขมรเป็นภาษาที่มีระบบเสียงสระซับซ้อน และเป็นปัญหาต่อการออกเสียงของผู้สนใจเรียนภาษาเขมร เช่นคนไทย เนื่องจากภาษาไทยมีหน่วยเสียงสระเพียง 21 หน่วยเสียง² แต่ภาษาเขมรมีหน่วยเสียงสระถึง 33 หน่วยเสียง³ (ตามการศึกษาของ Huffman, 1970) หรือ 29 หน่วยเสียง (โดยการรวบรวมจำนวนหน่วยเสียงสระจาก Cambodian - English Dictionary (Headley, 1977)) หรือ 34 หน่วยเสียง (Jacob, 1968) ในการเรียนภาษาต่างประเทศ เมื่อผู้เรียนไม่สามารถออกเสียงของหน่วยเสียงหนึ่งๆ ในภาษาที่เรียนได้ ผู้เรียนมักจะใช้หน่วยเสียงในภาษาของตน ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับหน่วยเสียงในภาษาที่เรียนออกเสียงแทน ตัวอย่างเช่น ภาษาเขมรมีหน่วยเสียงสระ /ae/ และ /eɛ/ ซึ่งใช้แทนรูปสระ -e- ที่เกิดกับรูปพยัญชนะต้นที่ต่างชุดกัน⁴ Huffman (1970, 9) อธิบายลักษณะหน่วยเสียงสระทั้งสองว่า

/ae/ Falling diphthong, starting at a point similar to English a and moving to a position similar to English e.

/eɛ/ Lower-mid front unrounded vowel with lax and breathy articulation.

---

¹ผู้เขียนขอรำลึกถึงพระคุณของศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.อุไรศรี วรตะริน ที่แนะนำให้ผู้เขียนเก็บข้อมูลเรื่องนี้ ขอขอบคุณ พระมหาบุญเกิด ทองมนต์ อ.อุเทน วงศ์สถิตย์ และคุณสมเกียรติ วัฒนาพงษ์กุล ที่ช่วยอ่านและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ข้อผิดพลาดในบทความนี้เป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนเอง

* อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาตะวันออก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร

²ในที่นี้ ยึดตามงานของ Haas (1956) และ กาญจนาน นาคสกุล (2520) ดูรายละเอียดเพิ่มเติมที่ อรวรรณ บุญยฤทธิ์ (2545)

³ในงานนี้ ผู้เขียนขอยึดระบบเสียงภาษาเขมรของ Huffman เป็นหลัก ตามระบบการถ่ายถอดเสียงที่ใช้ในพจนานุกรมภาษาเขมร - ไทย (กำลังจัดทำ) หากไม่มีการระบุว่าเป็นหน่วยเสียงในระบบใด จะถือว่าหน่วยเสียงที่กล่าวนั้นยึดตามระบบเสียงของ Huffman

⁴รูปพยัญชนะเขมรแบ่งออกเป็น 2 ชุด หรือ serie ชุดที่ 1 คือรูปพยัญชนะที่มีเสียงดั้งเดิมเป็นเสียงไม่ก้อง เช่น ก ข จ ฉ ล ส่วนพยัญชนะชุดที่ 2 คือรูปพยัญชนะที่มีเสียงดั้งเดิมเป็นเสียงก้อง ก้อง เช่น ค ฅ ช จ เสียงนาสิก เช่น ง ญ ม น เสียงพยัญชนะต่อเนื่องอื่นๆ เช่น ย ล ร ว

/ae/ เป็นสระประสมเคลื่อนที่จากสระ /a/ ไปยังสระ /e/ ในขณะที่หน่วยเสียงสระ /ee/ เป็นสระเดี่ยวเสียงยาว โดยเหตุที่บริเวณที่เกิดเสียงสระประสม /ae/ อยู่ใกล้เคียงกับบริเวณที่เกิดสระเดี่ยว /ee/ มาก คนไทยที่เรียนภาษาเขมร จึงมักจะออกเสียงหน่วยเสียงสระ /ae/ และ /ee/ ในภาษาเขมรด้วยหน่วยเสียงสระ /ee/ ในภาษาไทย เนื่องจากภาษาไทยไม่มีหน่วยเสียงสระประสม /ae/ ดังที่มีในภาษาเขมร

คู่หน่วยเสียงสระภาษาเขมรที่ค่อนข้างมีปัญหาสำหรับผู้เรียนที่เป็นคนไทย ที่จะอธิบายในที่นี้ คือ หน่วยเสียงสระ /üə/ และ /öə/⁵

Huffman (1970 : 9) ให้คำอธิบายลักษณะหน่วยเสียงสระคู่นี้ว่า

/üə/ short diphthong moving from a position somewhat lower than /u/ to a mid central position.

/öə/ short diphthong moving from a position slightly lower than /o/ to a mid central position.

เนื่องจากระบบเสียงภาษาเขมรที่นักวิชาการนำเสนอ มักจะอิงรูปอักษรเขมร เพื่อความสะดวกในการออกเสียง หน่วยเสียง /üə/ และ /öə/ ในระบบเสียงของ Huffman จึงเทียบได้กับหน่วยเสียง /üə/ และ /öə/⁶ ในหนังสือ Introduction to Cambodian ของ Jacob⁷ (1968 : 19) ซึ่งอธิบายลักษณะหน่วยเสียงที่เทียบเคียงกันนี้ว่า

/üə/ a falling diphthong starting from a rounded close back vowel and moving towards a more open central vowel.

/öə/ a falling diphthong starting from a back half-open rounded vowel and moving towards a more central open vowel with less lip-rounding.

จากการเปรียบเทียบลักษณะทางเสียงของหน่วยเสียงสระคู่นี้ในงานของ Huffman และ Jacob พบว่ามีการออกเสียงใกล้เคียงกันมาก นั่นคือ เป็นสระประสมเสียงสั้น โดยจุดเริ่มต้นของสระประสมเสียงแรก มีระดับของลิ้นสูงกว่าจุดเริ่มต้นของสระประสมเสียง

⁵ สัทอักษรย่อ - แสดงว่าสระประสมนี้ออกเสียงสั้น

⁶ สัทอักษรย่อ - ในงานของ Jacob แสดงว่า หน่วยเสียงสระทั้งสองเกิดกับพยัญชนะต้นในชุดที่ 2 เท่านั้น

⁷ นอกจากนี้ หน่วยเสียงคู่นี้ยังสามารถเทียบกับหน่วยเสียง /wə/ และ /oə/ ในพจนานุกรม Cambodian - English Dictionary ของ Headley (1977) ด้วย แต่เนื่องจากพจนานุกรมเล่มนี้ไม่ได้อธิบายลักษณะหน่วยเสียงสระทั้งสองนี้ จึงไม่นำมาอภิปรายรวมในที่นี้

ทั้งสองเพียงเล็กน้อย และจุดจบของหน่วยเสียงสระทั้งสองอยู่ที่เดียวกัน

คนไทยไม่น่าจะมีปัญหาในการออกเสียงหน่วยเสียงสระ /iə/ มากเท่ากับหน่วยเสียงสระ /ɔə/ เนื่องจากภาษาไทยมีหน่วยเสียง /uə/ ที่เมื่อออกเสียงให้สั้นลงเป็นสระ "อัวะ" ก็น่าจะเทียบเคียงกับเสียงสระ /iə/ นี้ แต่หน่วยเสียงสระ /ɔə/ ไม่มีในภาษาไทย ผู้เขียนเอง เมื่อต้องออกเสียงคำเขมรที่มีหน่วยเสียงสระนี้มักจะออกเสียงเป็นสระ อัวะ เช่นกัน แต่ในความเป็นจริง หน่วยเสียงสระทั้งสองในภาษาเขมรต้องออกเสียงต่างกัน และมีตัวอย่างของคู่เทียบเสียง หรือคู่คำที่มีความหมายต่างกันเพราะหน่วยเสียงสระคู่นี้

ผีดี /pʰiə/ "ดีด"

รณดี /rɔlɔə/ "ดับ"

ผีดี /pʰiə/ "พัด"

รณดี /rɔlɔə/ "ถลอก"

อีดี /tʰiə/ "อ่อน"

อีดี /tʰiə/ "ท้องผูก แน่น อืด"

อีดี /tʰiə/ "ทัน"

อีดี /tʰiə/ "จน ขัดสน จนแค้น
เดิมเขียน อีดี"

ภูดี /pʰiə/ "จืดจืด แห้งเรื่อยๆ"

อีดี /tʰiə/ "แม่ แม่ว่า"

ภูดี /pʰiə/ "พนัน"

อีดี /tʰiə/ "ขัด ขัดแย้ง ขัดขวาง
ผิดใจกัน"

หากพิจารณาความสัมพันธ์ของหน่วยเสียงสระคู่นี้กับรูปสระในภาษาเขมร หน่วยเสียง สระ /iə/ และ /ɔə/ ไม่เกิดในพยางค์ที่มีรูปพยัญชนะต้นในชุดที่ 1 แต่จะเกิดในพยางค์ที่มีรูปพยัญชนะต้นในชุดที่ 2 โดยเกิดในสภาพแวดล้อมดังต่อไปนี้
หน่วยเสียงสระ /iə/

1. เกิดในคำพยางค์เดี่ยวที่ไม่มีรูปสระกำกับแต่มีเครื่องหมาย^๘ กำกับ^๙ โดยมี

^๘เครื่องหมาย หรือ บัญชี เป็นเครื่องหมายแสดงเสียงสั้นในภาษาเขมร โดยเกิดเฉพาะในพยางค์ที่ไม่มีรูปสระกำกับ แต่มีรูปพยัญชนะสะกด หรือพยางค์ที่มีรูปสระ -ə และมีพยัญชนะสะกด

พยัญชนะสะกดต่างๆ ยกเว้นพยัญชนะในวรรค ปะ⁹ เช่น

ฝัก /cñəq/ "สูบ สูด"	ภัก /phñəq/ "โคลน"
คัฉ /kñəŋ/ "คงอยู่ เหลืออยู่; คงกระพัน"	ฉฉ /cñəŋ/ "ดำ ทึม เตียบ"
ฉฉ /cñəc/ "เตาะ เคล็ด ยอก"	
ฉฉ /tñəc/ "หยุดชะงัก โดยเฉพาะขณะกำลังเดินหรือวิ่งอยู่"	
คฉ /kñəc/ "กด ก้อนหินที่มีในตัวสัตว์หรือต้นไม้"	
ฉฉ /tñəŋ/ "ตัน จน เช่น จนปัญญา จนความคิด"	
รฉ /rñəv/ "วิ่ง"	
ฉฉ /tñəŋ/ "อ่อน"	ฉฉ /pñəŋ/ "พัน เล็ดล้น เกิน"
คฉ /kñəl/ "โคน ตอ"	ฉฉ /cñəl/ "ชน"
ฉฉ /tñəh/ "กั้น ต้าน ต้านทาน"	ฉฉ /pñəh/ "งู"

2. เกิดในพยางค์ที่มีรูปสระ -ะะ กำกับ เช่น

- ไคร้ /krñəh/ "เคราะห์"
- ฉฉ /cñəh/ "เจาะ ฉาะ ทำให้แตก ทำให้หลุดออก"
- ฉฉ /tñəh/ "แม่ แม่ว่า"
- ฉฉ /pñəh/ "ห้อง พุง ส่วนที่อยู่ด้านในของบางสิ่งบางอย่าง"

3. เกิดในพยางค์อื่นๆ ที่ไม่ใช่พยางค์สุดท้ายของคำ โดยที่พยางค์นั้นๆ ไม่มีรูปสระกำกับ และมีพยัญชนะสะกดต่างๆ ยกเว้นพยัญชนะสะกดในวรรค ปะ เช่น

- คฉฉฉ /kñəŋwəl/ "ผู้เฝ้า คนเลี้ยงสัตว์"
- ฉฉฉ /cñəŋkñəŋ/ "เขา"
- รฉฉฉ /rñəŋwəh/ "เครื่องสำหรับวัด"
- ฉฉฉฉ /tñəntəŋ/ "รอท่า รอคอย โดยรู้ว่าจะมีคนมา ในไม่ช้า"

⁹เมื่อพยัญชนะสะกดเป็นพยัญชนะในวรรค ปะ จะออกเสียงเป็น /-up/ ซึ่งไม่ใช่เสียงสระที่ต้องการอภิปราย ณ ที่นี้

ถึ /tʰɔ̃nlee/ "แม่น้ำ"

ตึ /pʰɔ̃nyit/ "ทำให้ล่าช้า ทำให้ยืดเยื้อ ่วงเวลา"

กฎข้อนี้ใช้ได้กับคำเขมรเองเท่านั้น เมื่อเป็นคำยืมจากภาษาบาลี-สันสกฤต การออกเสียงสระในพยางค์ที่ไม่ใช่พยางค์สุดท้ายของคำ กลับมีเงื่อนไขสภาพแวดล้อมเข้ามาเกี่ยวข้อง ดังจะเสนอต่อไป

หน่วยเสียงสระ /ɔ̃/

1. เกิดในพยางค์ที่มีรูปสระ ๓ กากับ มีพยัญชนะสะกดรูปต่างๆ ยกเว้นพยัญชนะวรรค กะ¹⁰ มักพบในคำยืมภาษาบาลี-สันสกฤต เช่น

ปฺรึ /prɔ̃t/ "เชือกหนัง"

นึ /ciwɔ̃n/ "ชีวัน"

กึ /phɔ̃n/ "หลงลืม"

ยึ /yɔ̃n/ "ยันต์"

ยึ /tɔ̃p/ "ทัพ"

กึ /phɔ̃p/ "ที่ควรแก่กิจการ ที่มีบุญวาสนา มีความ สุข"

ยึ /tɔ̃w/ "สั้น ไหว"

ยึ /tɔ̃/ "จน ชัดสน จนแถม เดิมเขียน ยาน¹¹"

ยึ /tʰi tɔ̃/ "ยากจน ชัดสน ยี ยาน¹¹ ก็ใช้"

2. เกิดในพยางค์ที่มีรูปสระ -า และเครื่องหมาย ' (ดูเชิงอรรถที่ 8) โดยมีพยัญชนะสะกดรูปต่างๆ ยกเว้นพยัญชนะวรรค กะ (ดูเชิงอรรถที่ 10) เช่น

คึ /kɔ̃t/ "สรรพนามบุรุษที่ 3 เขา ท่าน สุภาพกว่า มิ (มัน)"

คึ /tʰɔ̃t/ "อ้วน"

คึ /krɔ̃n/ "เพียงพอ พอดี พอใช้"

คึ /tɔ̃n/ "ทัน"

¹⁰หากเกิดกับรูปพยัญชนะสะกดวรรค กะ จะออกเสียงเป็น /ɔ̃/ ซึ่งไม่ใช่ประเด็นที่ต้องการเปรียบเทียบในงานนี้

¹¹เป็นที่สังเกตว่า ในพจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับมติชัย ซึ่งเป็นพจนานุกรมภาษาเขมร - เขมร อนุโลมให้เขียนคำด้วย ๓ หรือ -า : ซึ่งก็ได้เสียงสระเป็น /ɔ̃/ เหมือนกัน

- ฎอ๋ /ʔuəp/ "ตาย มักใช้กับสัตว์ ตันไม้ เครื่องจักร"
 ฎอ๋ /tumləəp/ "ทำให้เคย; ความเคยชิน"
 ฎอ๋ /kəə/ "เข้าเฝ้า อย่างเข้าเฝ้าเจ้านาย"
 ฎอ๋ /ʔuəh/ "ขัด (เส้นสาย)"
 3. เกิดในพยางค์ที่มีรูปสระ -า กำกับ เช่น
 ฎอ๋ /kəəm/ "คำ สนับสนุน"
 ฎอ๋ /trəəm/ "ทน อดทน"
 ฎอ๋ /rələəm/ "ที่แช่น้ำชুমอยู่นาน"
 ฎอ๋ /kəə/ "ทุกๆ"
 ฎอ๋ /rənləəh/ "คราด"
 ฎอ๋ /cəəm/ "และ"
 ฎอ๋ /nəəm/ "นำ"

จากข้อมูล จะเห็นได้ว่า การกระจายของเสียงสระ /iə/ และ /əə/ กับรูปสระในภาษาเขมรก็เกิดในสภาพแวดล้อมที่ค่อนข้างใกล้เคียงกัน คือ เกิดกับรูปสระที่มีเครื่องหมายแสดงเสียงสั้น

หน่วยเสียงสระคู่นี้เกิดในคำยืมภาษาบาลี-สันสกฤต โดยสามารถเกิดในบริบทเดียวกัน คือเกิดในสภาพแวดล้อมที่พยัญชนะต้นของพยางค์นั้นๆ เป็นพยัญชนะที่มีเสียงดังเต็มเป็นเสียงก้อง หรือเป็นพยัญชนะในชุดที่ 2 ที่มีรูปพยัญชนะสะกด¹² แต่ไม่มีรูปสระกำกับ หรือตามภาษาบาลี-สันสกฤต เป็นพยางค์ที่มีเสียงสระเป็น อะ พยางค์ดังกล่าวนี้อาจเป็นคำพยางค์เดี่ยวหรือเป็นพยางค์ในตำแหน่งต่างๆ ของคำหลายพยางค์ก็ได้ เช่น

ฎอ๋	/rəət/	"รถ" ¹³
ฎอ๋	/cəəqnəəq/	"ชนก บิดา"
ฎอ๋ฎอ๋ฎอ๋	/pniəqsaaawaqdaa/	"พงศาวดาร"

¹²รูปพยัญชนะสะกดทุกรูป ยกเว้น ฎ สามารถประยุกต์กฎทางเสียงที่จะอภิปรายต่อไป หากรูปพยัญชนะสะกด ฎ การออกเสียงจะออกเหมือนคำเขมรเอง คือ ออกเป็นเสียงยาว เช่น ฎฎฎ /saətəw/ "สาทร เอื่อเพื่อ เคารพ"

¹³คำศัพท์ภาษาบาลี-สันสกฤตที่ภาษาเขมรและไทยยืมมา ส่วนใหญ่คล้ายคลึงกัน และสามารถเทียบรูปคำกันได้ ในกรณีภาษาไทยไม่มีรูปคำยืมตามภาษาเขมร จะถ่ายถอดรูปคำนั้นๆ ไว้ในวงเล็บท้ายความหมาย เพื่อให้ผู้สนใจเทียบคำศัพท์ได้

ยุกธฺร	/yʉqkũənthɔw/	"ยุกนธร"
ภตุ	/phət/	"ภัตร อาหาร"
มฺฐึ	/mɔəttri/	"มฺฐี"
วุฎฺกา	/wɔəlləəqphiə/	"วัลฎกา"
ภษณฺภณฺ	/phiəəəəqəəqphəəə/	"ภษณะหนึ่งซุด (ภษณภณษ)"
มฺฮฺ	/mɔəhsɔq/	"มฺฮฺ หวด"

ดังนั้น จึงต้องหาว่าหน่วยเสียง /น้อ/ และ /ฮ้อ/ ที่เกิดในสภาพแวดล้อมเดียวกันนี้ มีเงื่อนไขการเกิดหรือไม่ อย่างไร เพื่อให้คนไทยที่เรียนภาษาเขมรสามารถออกเสียงคำภาษาเขมรได้ถูกต้องในระดับหนึ่ง

อนึ่ง การออกเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบันสามารถออกเสียงแปรได้มากกว่า 1 แบบ เช่น

ยญ อาจออกเสียงเป็น / mɔəI / หรือ / malləəq /

ยญญ อาจออกเสียงเป็น / mɔəŋkũəI / หรือ / mčəŋkũəI /

ในบทความนี้ ผู้เขียนขอยึดการออกเสียงคำภาษาเขมรตามพจนานุกรมเขมร - เขมร ฉบับพุทธศาสนบัณฑิตย (1967) ซึ่งระบุวิธีการออกเสียงคำภาษาเขมรคล้ายคลึงกับการบอกเสียงอ่านในพจนานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน คือ บอกเสียงอ่านเฉพาะคำที่อ่านออกเสียงแปลกไปจากกฎ เช่น คำว่า กรรมมาร ระบุการออกเสียงเป็น [ก่ามาน] เป็นต้น พจนานุกรมเขมร-เขมร ฉบับพุทธศาสนบัณฑิตย แสดงการออกเสียงพยางค์ที่มีพยัญชนะต้นในซุดที่ 2 มีพยัญชนะสะกดแต่ไม่มีรูปสระกำกับ ที่สัมพันธ์กับสระ /น้อ/ ในระบบเสียงของ Huffman ด้วยเครื่องหมาย ˘ กำกับพยางค์ ส่วนการออกเสียงสระที่สัมพันธ์กับ /ฮ้อ/ จะแสดงโดยรูปสระ ˘ ซึ่งตรงกับลักษณะการเกิดเสียงสระทั้งสอง ดังที่ได้อธิบายสภาพแวดล้อมการเกิดหน่วยเสียงสระข้างต้น

ผู้เขียนรวบรวมข้อมูลคำศัพท์จากพจนานุกรมเขมร-เขมร ฉบับพุทธศาสนบัณฑิตย โดยเก็บข้อมูลพยางค์ที่ออกเสียงตามที่ระบุ และแยกคำศัพท์โดยดูจากรูปพยัญชนะสะกด เช่น เก็บข้อมูลคำที่มีพยางค์ลงท้ายด้วยรูปพยัญชนะ กิ ฌ ติ หรือ ฌ เป็นกลุ่มๆ รวมทั้ง

แยกกลุ่มพยัญชนะสะกดที่มีและไม่มีตัวเชิงออกจากกัน ผลการเก็บข้อมูลพบว่า รูปพยัญชนะสะกดมีผลต่อการออกเสียงสระในพยางค์ที่ศึกษา และสามารถเสนอเกณฑ์การออกเสียงพยางค์เป็นข้อๆ ดังนี้

การนำเสนอข้อมูลในที่นี้จะนำเสนอรูปคำด้วยอักษรเขมร - การอ่านออกเสียงตามพจนานุกรมพุทธศาสนบัณฑิตย - สัทอักษรมตามระบบเสียงของ Huffman และความหมายของคำ เพื่อให้เห็นลักษณะการออกเสียงทั้งตามแบบเขมรและแบบสากล

1. หน่วยเสียง /iə/ จะเกิดในพยางค์สุดท้ายของคำหลายพยางค์หรือเป็นคำพยางค์เดียวที่มีรูปพยัญชนะสะกดเดี่ยว เช่น ក ណ ត ថ ឃ ឆ ជ ឈ (ក ណ ត ថ ឃ ឆ ជ)

ตัวอย่างคำ	การอ่านออกเสียงตามพจนานุกรมบัณฑิตย	สัทอักษรมตามระบบ Huffman	ความหมาย
นรក	นึ่งក	nrɯəŋk	นรក
ทารក	ทารក	tiəɾnəŋk	ทารក
គណ ¹⁴	គង	kʰəŋ	คณะ พวក กลุ่ม ฝูง
សុគត	សុគត	soŋkət	ผู้ไปแล้วด้วยดี ผู้สำเร็จกรรมอัน ประเสริฐ (สุคติ)
រថយន្ត	รตยន្ត	rətɯəntən	รถยนต์
អង្គឧ	អង្គឧត	əŋkət	องคต เครื่อง ประดับต้นแขน

¹⁴ คำนี้ส่วนใหญ่จะออกเสียงเป็น kaŋkət หรือ kʰəŋkət การออกเสียงที่นำเสนอในตารางเป็นการออกเสียงแบบหนึ่งที่ระบุในพจนานุกรมเขมร - เขมร ฉบับพุทธศาสนบัณฑิตย (1967 : 149) และพบการออกเสียงเช่นนี้ไม่บ่อยนัก แต่เป็นเพียงตัวอย่างคำเดียวที่มีรูปพยัญชนะสะกด ฌ และระบุการออกเสียงเช่นนี้

ยภกตส	ย:ภกตส์	mǎəqhaapǎən	มหาพน ป่าใหญ่
ยฺตุคณ	ยฺตุคณ	yuqkǎəl	ยฺตุคณ คู้
ตณเฮ	ตณเฮ	pǎəltoo	พลโท
ยต	ยต	yǎəh	ยต
ยตฺตฺย	ย:ตฺตฺย	mǎəqthuqrǎəh	มจฺจรส รสน้ำผึ้ง

การออกเสียงคำยืมภาษามาลีสันสกฤตในลักษณะนี้ จะต่างจากการออกเสียงคำเขมรเอง¹⁵ กล่าวคือ เสียงสระในพยางค์สุดท้ายของคำเขมรที่มีพยัญชนะต้นในชุดที่ 2 มีรูปพยัญชนะสะกด และไม่มีรูปสระกำกับ จะออกเสียงเป็น /oə/ เช่น

- ปฺรชวณ /prachwəəm/ "หันหน้าหากัน ประจัญหน้า"
- ตฺมรชวณ /təmɾwəəm/ "ความทรุดโทรม อ่อนเพลีย"
- บตฺต /batət/ "ทำให้อ่อนลง ยวบลง"
- บจฺจย /baŋkrəəm/ "ขมขู่ ทับถม"

2. หน่วยเสียงสระ /əə/ ส่วนใหญ่ เกิดในพยางค์ที่มีรูปพยัญชนะสะกด 2 รูปซ้อนกัน คือมีรูปตัวเต็มและตัวเชิง ตัวอย่างที่นำเสนอในตารางนี้ เป็นรูปพยัญชนะสะกดซ้อนที่มีการออกเสียงพยางค์ที่ศึกษาเป็น /əə/ อย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้ จะไม่พบพยางค์ที่เกิดกับรูปพยัญชนะสะกดในวรรค กะ (ดูเชิงอรรถ 10)

¹⁵พยางค์ที่ขึ้นต้นด้วยพยัญชนะในชุดที่ 1 ก็มีลักษณะเดียวกัน คือ ในคำยืมบาลีสันสกฤต จะออกเสียงสั้น เช่น សាកល សាកល saakol "สากล"

แต่คำเขมรเองจะออกเสียงยาว

ប្រកប ប្រកប prakəap "ประกอบ"

พยัญชนะสะกดวรรค จะ (palatal) ปรากฏรูปพยัญชนะสะกด ๒ ๓ ๔ (จ ช ฉ) ที่มีตัวเชิงอยู่ในวรรคเดียวกัน ¹⁶			
ตัวอย่างคำ	การอ่านออกเสียงตามพุทธศาสนบัณฑิตย	ลัทธอักษรตามระบบ Huffman	ความหมาย
มธูภณ	มธัธูภณ	m ^h o ^h cc ^h o ^h qri ^h o ^h c	มัจจุราช
มธูชาติ	มธัธ:ชาติ	m ^h o ^h cc ^h ha ^h qci ^h o ^h t	มัจฉาชาติ
รณูเบรณิ	รุณัธบี:เรณิ	ra ^h cc ^h o ^h ppa ^h qweenii	ราชประเพณี (ราชขุปเวณี)
มธูฐาส	มธัธมัตฐาส	m ^h o ^h cc ^h h ^h o ^h tthaan	สถานที่กลาง (มฆฐฐาน)
ยญ	ยัญ (ญ:)	y ^h o ^h q ^h (q ^h o ^h o ^h q)	ยัญ ยัญญะ
รชญ	ร:ชัญญ	w ^h o ^h o ^h q ^h o ^h o ^h q ^h kuu	วทัญญ
สรภญ	ส:ร:ภัญ	sa ^h qra ^h q ^h ph ^h o ^h q ^h	สรภัญญะ

¹⁶ ตัวอย่างคำที่สะกดด้วยรูปพยัญชนะ ๒ ๓ ๔ (จ ช) 4 คำในตารางนี้ พจนานุกรม Cambodian - English ของ Headley ออกเสียงสระเป็น / a / ต่างจากเสียงสระในคำที่มีพยัญชนะสะกดรูปอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม ข้อมูลในพจนานุกรมพุทธศาสนบัณฑิตยไม่ได้ระบุการออกเสียงสระของคำทั้ง 4 คำนี้ให้แตกต่างจากเสียงสระในคำอื่นๆ และระบบการถ่ายถอดอักษรของ Huffman ก็ไม่ได้แยกการออกเสียงสระที่สะกดด้วยรูปพยัญชนะดังกล่าวออกจากพยัญชนะรูปอื่น เรื่องนี้คงเป็นประเด็นสังเกตในการศึกษาระบบเสียงภาษาเขมรต่อไป

พยัญชนะสะกดวรรค ฎะ (retroflex) ปรากฏรูปพยัญชนะสะกด มี ๕ โณ (ฎ ฐ ฌ) ที่มีตัวเชิงอยู่ในวรรคเดียวกัน

ตัวอย่างคำ	การอ่านออกเสียง ตามพุทธศาสนา บัณฑิตย	สัทอักษรตามระบบ Huffman	ความหมาย
รฎ	รັฎ	rōət	รัฐ
รฎ	รັฎต:	wōətdaq	วิฎฎะ การเวียน วายตายเกิด
ฌรณฎาส	ฌ:ร:สັฎตชาส	cəəqʷəəŋrōət thaan	ที่ตั้งแห่งจิต (ชวนฐาน)
รฎ	รັฎต:	wōətthəəŋrōət	วัฒนธรรม ความเจริญ
ธณฎ	ธัฎ (ธ:)	tōən(dəəq)	ทันท์
ฉวีรณฎ	ฉ:รวิฎ	chaqwiwōən	ฉวีวรรณ สีผิว

พยัญชนะสะกดวรรค ตะ (dental) ปรากฏรูปพยัญชนะสะกด มี ๕ โณ (ต ท ฐ) ที่มีตัวเชิงอยู่ในวรรคเดียวกัน หรือ ที่มีตัวเชิงเป็น ฎ ฎ ฎ ร หรือ ส

ตัวอย่างคำ	การอ่านออกเสียง ตามพุทธศาสนา บัณฑิตย	สัทอักษรตามระบบ Huffman	ความหมาย
ตตรรฎ	ต-ต-รັฎ	noəkʷəəwōət	นครวัด
ตทตฐ	ตัฎท:ตັฎ	caqkraəpōət	จักรพรรดิ
ตฐฎ	ตฐ:รັฎ	praqʷōət	ประวัติ
ตฐา	ตฐัฎตา	nōəttaa	นัดดา
ตฐิภาต	ตฐัฎธิภาต	nōətthəəpʰiəp	ความไม่มี (นตธิภาพ)

รตุ	โธษุ	wə̀əthoq	วัดตุ
รตุ	โธ	wə̀ət	วัดสะ ลูกวัว บี
อึยฆธฺธ	อึย:ฆัถฺธ	tiikhə̀əqmə̀əthiə̀n	เวลาอันยาวนาน (ที่ชมอุทยาน)
ตธฺธ	ถัถ:ถฺธ	pə̀əthiə̀əqsə̀ymaa	พัทธสีมา
ภธฺธ	ภัถ:ภฺธ	phə̀əthriə̀əqbot	ภัทรบท
มธฺธ	มัถ:มฺธ	mə̀əthtiə̀ət	มัธยัสถ์
มธฺธ	มัถ:มธฺธ	mə̀əthtiə̀əyooəbaay	ทางสายกลาง (มธุโยบาย)

พยัญชนะสะกดวรรค ปะ (bilabial) ปรากฏรูปพยัญชนะสะกด บิ ติ ฆ (บ พ ม) ที่มีตัวเชิงอยู่ในวรรคเดียวกัน หรือที่มีตัวเชิงเป็น ุย

ตัวอย่างคำ	การอ่านออกเสียง ตามพุทธศาสนา บัณฑิตย	สัทอักษรรตามระบบ Huffman	ความหมาย
รปู	โรปี:	wə̀əppaq	วิปะ การเพาะปลูก
เวรภูถ	เวรียภ:ภถ	weerə̀əmphə̀əq wiə̀t	ลมบ้าหมู (เวรมภวถ)
ตมฺมูตฺติ	ตัมมึบ:บิ:ตฺติ	tə̀əmmə̀əppaq deəpatteq	ธรรมเนียม การปฏิบัติตามกฎ
ตมฺ	ตัม(ษ:)	thə̀əm ~ thə̀əmmə̀əq	ธรรม ธรรมะ
ธมฺ	ธล(ธ:):ตัม(ษ:)	thə̀əh(saq)tə̀əm (mə̀əq)	ทศธรรม
ธฺ	ธึบ	trə̀əp	ทรัพย์
ตมฺ	ตัมบ	piə̀yə̀əp	พ่าย

พยัญชนะสะกด มี (ล) ที่มีตัวเชิงเป็น ๘ ล			
ตัวอย่างคำ	การอ่านออกเสียง ตามพุทธศาสน บัณฑิตย	สัทอักษรตามระบบ Huffman	ความหมาย
มดดู	ม็ด/ม็ดดู:	mǎo/mǎoǎo	มัลละ แข็งแรง ลำสัน
งดูก:	งัดดู:ก:	wǎoǎoqphǎo	วัลลภา ภรรยา
เขาคูณ	เขาคัดลัน	mookkǎoǎo	พระโมคคัลลานะ

3. เมื่อพยัญชนะสะกดเป็น ฆ โฉ ฉ ฌ ญ หรือ ส ที่มีตัวเชิง การออกเสียง
กลับกระจาย คือ ออกเป็น /นอ/ หรือ /อว/ ไม่นั่นอน

คำที่มีรูปพยัญชนะสะกด ฆ ง และมีตัวเชิง ที่เกิดกับเสียงสระ /นอ/ เช่น

ตัวอย่างคำ	การอ่านออกเสียง ตามพุทธศาสน บัณฑิตย	สัทอักษรตามระบบ Huffman	ความหมาย
ฌดู	ฌ็ด	cǎo	ขงจี้
งดู	ง็ด	rǎo	รง สีเหลือง
มดูน	ม็ดน	mǎoqkǎo	มงคล ความเจริญ
กดู	ก็ด	phuqcǎo	กุงศ์ นาค

คำที่มีรูปพยัญชนะสะกด ฆ ง และมีตัวเชิง ในพจนานุกรมภาษาเขมร - เขมร
เขียนด้วยรูป ๓ แต่พยางค์นั้นๆ ไม่ได้ออกเสียงเป็น /อว/ จะออกเป็น /อว/ แทน ซึ่งไม่
ได้อยู่ในประเด็นที่อภิปราย แต่จะขอยกตัวอย่างให้เห็นชัดเจน

ตัวอย่างคำ	การอ่านออกเสียง ตามพุทธศาสน บัณฑิตย	สัทอักษรตามระบบ Huffman	ความหมาย
ตุธูม	ตุตธัฎฐม	putthéəŋkou	พุทธางกูร หน่อพระพุทธรเจ้า
กัฎฐี	กัฎฐี	phéəŋkii	ตันเจตพังคี

นอกจากนี้ ข้อมูลจากพจนานุกรมภาษาเขมร - เขมร ฉบับพุทธศาสนบัณฑิตย
ยังแสดงการแปรอิสระระหว่างเสียงสระ /ัว และ /ัว ด้วย เช่น

คำว่า ជង្គុំ “ขงขุม” สามารถออกเสียงเป็น ជង្គឹម្យ : /cəəŋkheəq/ หรือ ជង្គឹ /cəəŋ/
หรือ វង្គុំ “วงค์” สามารถออกเสียงเป็น វង្គឹម្យ : /wəəŋsaq/ หรือ វង្គឹម្យ : /wəəŋsaq/

คำที่มีรูปพยัญชนะสะกด ណ ณ และมีตัวเชิง ที่เกิดกับเสียงสระ /ัว เช่น

ตัวอย่างคำ	การอ่านออกเสียง ตามพุทธศาสน บัณฑิตย	สัทอักษรตามระบบ Huffman	ความหมาย
បរិមណ្ឌល	ปรั่มณฺณล ¹⁷	paareqmǎəndnǎəl	ปริมนทล
មណ្ឌល	มณฺณล	mǎəndnǎəl	มณฑล
ពណ្ណាភាយ	ตณฺณ:ภาย	pǎənnaaqriəy	พรณราย

¹⁷ เข้าใจว่าคำอ่านของคำนี้ในพจนานุกรมพุทธศาสนบัณฑิตย น่าจะตกสระ ะ เนื่องจากคำยืมคำอื่นๆ ในลักษณะเดียวกันมีรูป ะ และออกเสียงเป็น ปี : /paq/ มากกว่าที่จะออกเสียง ปึ /pca/

คำที่มีรูปพยัญชนะสะกด ฦ ฦ ฦ และ มีตัวเชิง ที่เกิดกับเสียงสระ /อ้อ/ เช่น

ตัวอย่างคำ	การอ่านออกเสียง ตามพุทธศาสน บัณฑิตย	สัทอักษรตามระบบ Huffman	ความหมาย
ธณู	ธัณ (ษ:)	t ^h o ^h n(d ^h o ^h o)	ทันท์
ภณู	ภัณ (ษ:)	ph ^h o ^h n(d ^h o ^h o)	ภันท์
รณูสา	รัณณ:สา	w ^h o ^h annaq ^h ni ^h o	พรธนา
ษณูป	ษัณษป	m ^h o ^h endap	มณฑป

คำที่มีรูปพยัญชนะสะกด ฦ ฦ และ มีตัวเชิง ที่เกิดกับเสียงสระ /อ้อ/ เช่น

ตัวอย่างคำ	การอ่านออกเสียง ตามพุทธศาสน บัณฑิตย	สัทอักษรตามระบบ Huffman	ความหมาย
ยฺยคุธูร	ยฺยคุธัธ	yuqk ^h o ^h nth ^h oo	ยุดนธร
ลฺลคุธู	ลฺลคุธัธ	soqk ^h o ^h nth ^h oo	สุคนธ์ กลิ่นหอม
ยฺยคุธู	ยฺยคุธัธ	m ^h o ^h nt ^h roy	มนตรี
ณิยฺยคุ	ณิยฺยคุ	niqm ^h o ^h n	นิมนต์
ยฺยคุธู	ยฺยคุธัธ	m ^h o ^h nt ^h io	มณฑา
ภกัณษ	ภ:ภกัณษ	qaqphiq ^h u ^h o ^h n	อภินันท์ ความยินดีมาก

คำที่มีรูปพยัญชนะสะกด ฌ น และมีตัวเชิง ที่เกิดกับเสียงสระ /อ้อ/ เช่น

ตัวอย่างคำ	การอ่านออกเสียง ตามพุทธศาสนา บัณฑิตย	สัทอักษรตามระบบ Huffman	ความหมาย
ภยธูภย	ภ: ฌึต: ใภย	ph ^h ə ^h ə ^h q ^h ə ^h ə ^h ntə ^h q ^h raay	ภยันตราย อันตรายที่ควรกลัว
ฐฐ:	ฐึต: ฐึต:	w ^h ə ^h ə ^h q ^h ə ^h ə ^h ntə ^h q ^h	ที่อยู่สุวรรณ (วคฺคฺนตะ)
ฐฐ	ฐึต ฐึต	w ^h ə ^h ə ^h nt- ^h tə ^h ə ^h	กำลังถวายบังคม (วณฺทต)

นอกจากนี้ พจนานุกรมภาษาเขมร - เขมร ฉบับพุทธศาสนาบัณฑิตย ยังแสดงตัวอย่างพยางค์ที่มีรูปพยัญชนะสะกด ฌ น ซ้อนกับพยัญชนะตัวเชิงรูปต่างๆ ที่สามารถออกเสียงสระเป็นทั้งเสียง /อ้อ/ หรือ /อัว/ ก็ได้อีกด้วย เช่น

ตัวอย่างคำ	การอ่านออกเสียง ตามพุทธศาสนา บัณฑิตย	สัทอักษรตามระบบ Huffman	ความหมาย
ษฐเณต	ษึต: ฐเณต ษึต: ฐเณต	m ^h ə ^h ə ^h nt ^h ə ^h ə ^h q ^h leen m ^h ə ^h ə ^h nt ^h ə ^h ə ^h q ^h leen	ชั้นเชิง/แบบแผน หนึ่งของเจ้ากรรมผู้ ชำระคดี เพื่อใช้ใน การพิพากษา (มนฺทเลน)
บุบคฐ	บุบต: ฐึต: บุบต: ฐึต:	bopphaq ^h ə ^h ə ^h nt ^h ə ^h q ^h bopphaq ^h ə ^h ə ^h nt ^h ə ^h q ^h	กลิ่นดอกไม้ ดอกไม้ที่มีกลิ่นหอม (บุบศคฺนฐ)

ลุ่มู	ลุ่มู ลุ่มู	samp <u>oo</u> n samp <u>noo</u> n	ลุ่มู
-------	----------------	---------------------------------------	-------

หรืออาจออกเสียงให้คล้ายกับคำภาษาบาลี ดังแสดงตัวอย่างการออกเสียงแบบที่ 2 เช่น

ตัวอย่างคำ	การอ่านออกเสียง ตามพุทธศาสนา บัณฑิตย	สัทอักษรตามระบบ Huffman	ความหมาย
รฤฤฤ	รฤฤฤ รฤฤฤ	r <u>oo</u> nteqphiop ranteqphiop	ภาวะแห่งความสุข (รฤฤฤ)
ภลลล	ภลลล: ภลลลล:	qaan <u>oo</u> nt <u>oo</u> qaanant <u>oo</u>	พระอนันท์ ความยินดี

คำที่มีรูปพยัญชนะสะกด ฬ ฬ และ มีตัวเชิง ที่เกิดกับเสียงสระ /oo/ มีพบน้อยมาก
เช่น

ตัวอย่างคำ	การอ่านออกเสียง ตามพุทธศาสนา บัณฑิตย	สัทอักษรตามระบบ Huffman	ความหมาย
อูอูอู	อูอูอู	tuur <u>oo</u> qt <u>oo</u>	โอรุรุ
อูอูอู	อูอูอู	qaqn <u>oo</u> yk <u>oo</u>	การตรวจผลใน กองทัพบ (อูอูอู)

คำที่มีรูปพยัญชนะสะกด ฝิ ส และมีตัวเชิง ส่วนใหญ่เกิดกับเสียงสระ /oə/ เช่น

ตัวอย่างคำ	การอ่านออกเสียง ตามพุทธศาสน บัณฑิตย	สัทอักษรตามระบบ Huffman	ความหมาย
ภสฎ	ภัฬฎ	ph ^o əhsdaa	ภัสตา สามิ
ภสฎฎ	ภัฬฎฎ	ph ^o əhstraa	ภัสตรา ลูกสูบ ถุงหนัง
ภสฎรตฎ	ภสฎร:ตฬ	kaasaawəəqp ^o əh	ผ้ากาสาวพัสดุ
ษสฎร	ษ:สฬฎ	m ^ə əqn ^o əhskaa	การเตรียมใจ การตั้งใจ (มนสการ)
รฬษัต	รฬษฬษัต	r ^o əhsməymat	พระอาทิตย์ (รสุมีมัด)
ภสฎท	ภัฬษ:ท	ph ^o əhsmaqkaa	คนรับจ้างซักริด เสื้อผ้า (ภสฎการ)
วิตตฬฎ	วิต:ตฬษฎ	wiqc ^ə əql ^o əhsthaan	สถานที่ที่ไม่มีน้ำ ที่โคก (วิซลตฎาน)
โฆษสฎ	โฆษ:สฬ	saomaqn ^o əh	โสมนัส ความสบายใจ
ษสฎ	ษฬษ	m ^o əhsoq	มัสสุ เครา
ตฬษฎ	ตฬษ:ตฬ:	t ^o əhsaqnaq	ทรรชนะ การเห็น

การที่รูปพยัญชนะสะกดมีผลต่อการออกเสียงสระของพยางค์ในภาษาเขมร มีการอธิบายไว้อย่างในตำราการสอนภาษาเขมร แต่การที่รูปพยัญชนะสะกดในคำยืมภาษาบาลี-สันสกฤตมีผลต่อการออกเสียงสระนั้น ยังไม่มีผู้นำเสนอประเด็นไว้ชัดเจน ลักษณะการออกเสียงคำยืมที่มีเอกเทศเช่นนี้ สะท้อนให้เห็นว่า แม้ว่าภาษาบาลี-สันสกฤตมี

บทคัดย่อ

สระเจ้าปัญหาในภาษาเขมร

หน่วยเสียงสระประสมเสียงสั้นในภาษาเขมร /iə/ และ /oə/ เกิดเฉพาะในพยางค์ที่มีรูปพยัญชนะต้นในชุดที่ 2 (ที่มีเสียงดั้งเดิมเป็นเสียงก้อง) หน่วยเสียงสระทั้งสองมีลักษณะทางเสียงใกล้เคียงกันและสามารถเกิดในสภาวะแวดล้อมใกล้เคียงกัน อย่างไรก็ตาม ในคำยืมภาษาบาลี-สันสกฤต หน่วยเสียงสระประสมคู่นี้สามารถเกิดในตำแหน่งเดียวกัน คือ เกิดในพยางค์ที่มีพยัญชนะต้นในชุดที่ 2 มีพยัญชนะสะกด แต่ไม่มีรูปสระกำกับ จากข้อมูลในพจนานุกรมภาษาเขมร - เขมร ฉบับพุทธศาสนาบัณฑิตย พบว่า ภาษาเขมรพยายามออกเสียงสระของคำยืมภาษาบาลี-สันสกฤต ให้ต่างจากคำเขมรเอง และจำนวนพยัญชนะสะกดมีผลต่อการออกเสียงสระของคำยืมภาษาบาลี-สันสกฤต โดยส่วนใหญ่ พยางค์ที่มีพยัญชนะสะกดตัวเดียว จะออกเสียงสระของพยางค์เป็น /iə/ ในขณะที่พยางค์ที่มีรูปพยัญชนะสะกดซ้อน จะมีเสียงสระเป็น /oə/

Abstract**Confusing Diphthongs in Khmer**

The pair of short diphthong phonemes in Khmer, /*ũə*/ and /*õə*/ can only occur with initial consonants of the second serie (which were originally voiced consonants) and occur in quite similar environments. However, in Pali and Sanskrit loanwords, they seem to occur in the same position, i.e., with initial consonant of serie 2, final consonant and no vowel symbol. Based on the Khmer - Khmer Dictionary by the Buddhist Institute of Cambodia, the study shows that Khmer language tries to distinguish the pronunciation of Pali and Sanskrit loanwords from that of its native words and that the number of the form of final consonant, either one or two, has effect on the vowel pronunciation. Most of the time, when a syllable of Pali and Sanskrit loanwords occurs with one form of final consonant, the vowel nucleus is /*ũə*/. If there are two forms of final consonants, it is pronounced with /*õə*/.